

Bodó Márta

Ahol otthon lehet lenni

Cseh Katalin alkotói attitűdjére jellemző, hogy a világ egészét oly módon regisztrálja és reagálja le, hogy közben nem kíméli magát (és olvasóját sem) a világban meglevő és tapasztalható rossztól, fájdalomtól, veszteségtől. A negatívumokat azonban egy fajta tartásos belenyugvással, egyeseknek akár flegmatikusnak tűnő passzivitással viseli el — ez azonban csak látszólagos. A versek mélyebb olvasata aktív lelki együtt-szenvedést mutat: részvételt, nem kivonulást a világ dolgai közül. Cseh Katalin irgalommal nézi a világot, de ez nem a „csak a szépet látom”-féle attitűd, igaz, nem is a ma olykor felbukkanó, mindentől undorodó, csak a negatívát látó és láttató világfájdalmat.

A Virágárus Bácsi című kötet (Ábel Kiadó, 2008) versben elmondott mese, s mint ilyen, gyermekirodalom. — E fogalomhoz való tipikus viszonyulások: a lesajnálás, hisz ez „csak” gyerekirodalom; a lekicsinylő „irodalmi” értékítélet, hiszen ez nem annyira „magas” irodalom; végül az átlagos elvárás: legyen könnyed, vidám, gondtalan... Ezt a képet az igazán klasszikus meseírók mindig is árnyalták, hiszen a mese pszichológiai „haszna” éppen az, hogy a való világ, a környezet és a belső világ „rémeit” szelídíti emberi léptékűre. A népi mesemondó nem is gyerekeknek, hanem felnőtt közönségnek mesélt, ezzel segítve a problémák feloldását, ez a fajta mese nem is „csak” asszonyok dolga volt... A mese tehát igen-igen komoly vállalkozás.

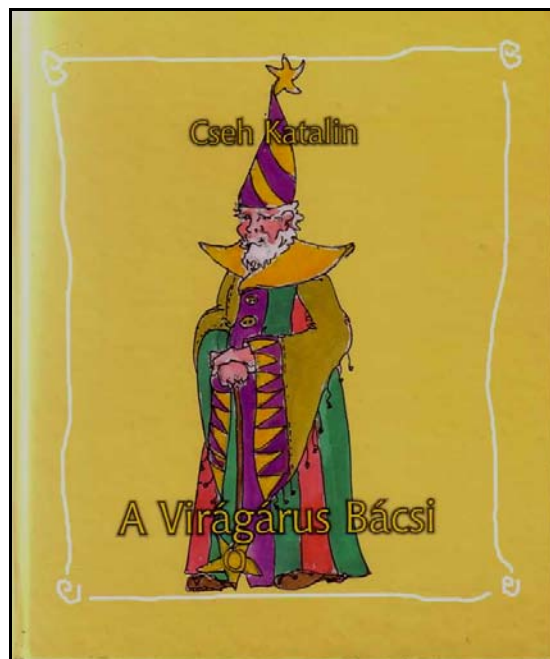
Cseh Katalin versben elbeszélt meséi Kolozsvár, a szinte már csak az emlékekben élő Kolozsvár utcáira, tereire kalauzol el. A Sétaterre, amit ma már magyar fiatalok is központi parkként is emlegetnek, a román „parcul central” tükörfordítását használva. A Sétateret, fáit és padjait, madarait és csendjét jeleníti meg, mindazt, amit a kulturálisnak álcázott városrombolási láz mindig újra célba vesz és fenyeget... Elkalauzol a Szamos-partra, ahol még van szomorúfűz, amit a ravaszdi, a furfangos szél borzol, lobogtatva és lebbentve dús haját... aztán tovább: a Fellegvárra, a Szent Mihály templom harangjaihoz, az egykori terekre: a Széchenyi, a Bocskai, a Karolina, a Hunyadi és Főtérre (tanítani kellene mindezt egy képzeletbeli bevezető kurzus keretében minden Kolozsvárra felvételiző diáknak, hogy ne halljunk olyan kifacsart borzalmakat, mint a Memo utca és torzszülött társaik!)... Elkalauzol a valóság mellett képzeletbeli utcákba is, és a kolozsvári őslakos, meg az igazi kolozsvárivá idomult bevándorló ujjongva ismerhet fel egy sajátos, Cseh Katalin-féle, ugyanakkor közös, régi Kolozsvárt e kötet lapjain.

A kiválasztott főhős is e régi Kolozsvár klasszikus figurája, akit hol itt, hol ott, csendesesen poroszkálva, egy-egy sarkon vagy egy házfalnak dőlve, békés mosollyal

nézelődve, rózsacsokorral a kezében az igazi kolozsvári úgy ismer, mint aki a valamikor kincses város kincseinek néma őre, talán egyik utolsó őrzője...

Aki felnőttként e verseket olvassa, egy kis szelet nosztalgikus-élmélmorzzás kincses Kolozsvárt kap, olyat, ami a gyerekkori emlékeiben él, egy varázsvilágú várost, ahol a villamos vígan dörög és illan, nem akad el a végelethetetlen és ideges forgalomban; ahol a harang hangja nem vész el a klubok és teraszok bömbölő zenéjében, hanem betölti a várost; ahol a kóbor kutyát nem kővel hajítják, de megetetik és befogadják; ahol a sétatéri padon lehet bóbiskolni, szunyókálni, nézelődni, bámulni, elmerengeni, nem kell attól félni, hogy a bűz szurkolók megverik; ahol vannak kertek, a kertekben virágok: baba- és labdarózsa, liliom, napraforgó, és vannak fák: gyertyánok és jegenyék; ahol vannak barátok a sarki boltban és a villamosvégállomáson túl is, a szomszédok pedig mind ismerősök, még akkor is, ha a cukrász a rossz nyelvek szerint mindig durcás...

Aki Cseh Katalin kötetét a gyerekének veszi meg, viszi haza és olvassa vele együtt, egy szelet régi Kolozsvárt is ajándékoz neki, megteremtve ezzel az esélyt annak, hogy ne csak kétes történelemkönyvekből, az iskolában lecke formájában találkozzék a gyökerekkel, ősökkel, múlttal, hanem mintegy a zsigereibe itatódjék a hangulat is, mindaz, amit az előző generációknak jelentett e város... Akkor van esély, van remény arra, hogy a jövő Kolozsvára hasonlítani fog az emlékeinkben élő kincses városhoz: ahol lesznek még virágáros bácsik, hallatszik a harangok hangja, lesznek kutyák, virágok és emberek, mesék, versek... ahova lehet és érdemes hazajönni, hazatalálni, otthon lenni, otthonra lenni.

Brauch Magda

Átölelt a lelked

A 2010-es év elején jelent meg Beke Sándor *Átölelt a lelked* című verseskötete, mely az utóbbi három — helyesebben szólva két és negyed — év költői terméséből közöl válogatást. Nem véletlen tehát, hogy a költő a jelen korunkban nevezi luxuscikknek a verset, hiszen százféle gonddal-bajjal küzdő világunkban valóban kevesen áldoznak időt és figyelmet (legkevésbé aprópénzt) a szépirodalom vagy egyáltalán a művészetek élvezetére. Pedig egy vers — ha valóban az — tömörítve tudja kifejezni az élet leglényegesebb kérdéseit.

Beke Sándor új verseskötete a szó szoros értelmében luxuscikk, annál is inkább, mert verseiben a lélek a „kulcsszó”, a lelkek találkozása a kulcsprobléma, nem csak embertársaihoz szóló darabjaiban (*Lakbely, Találkozás, Megbeszélés* stb.), hanem a természetben található bármilyen élőlényel közösséget vállal (*A vadon szeme, Aranymag, A sárga lepke, Lebulló falevél*), sőt a verseiben megszemélyesített élettelen dolgokhoz is „lélekkal” közeledik (*Hessegetés, Téli hullámok*). Természetesen elsősorban embertársai felé keresi a „lélektől lélekig” vezető utat, mivel ez jelentősebb a testi közelségnél is: „csak akkor találkoztunk, / amikor az ajtó között / átölelt a lelked” — írja *Találkozás* című

